

عملکردها، برداشتها و عوامل مؤثر در ارتباط با تحقیقات در آموزش عالی:

دیدگاه استادان زبان انگلیسی نسبت به تحقیق

Perceptions and Variables in Relation to Research in Higher Education: Viewpoints of Teachers of English as a Foreign Language

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۲/۰۵/۲۱

تاریخ دریافت مقاله: ۹۲/۰۱/۱۵

Zahra Shirian Dastjerdi
Abbas Zarei

زهرا شیریان دستجردی *
عباس زارعی **

Abstract: His promotion of research activities at primary, secondary or tertiary levels of education depends on the proper understanding of researchers' perceptions of the nature of research. This study investigated English lecturers' views of research, their levels of research engagement and their reasons for doing or not doing research as well as factors affecting research engagement in higher education. 79 English lecturers teaching English at universities in Isfahan participated in the study. Data for the study were collected through questionnaires and interviews. Results of data analyses showed medium to high amount of research engagement by the teachers. Lack of time was stated as the main barrier in research engagement. The data also indicated that teachers at the university demonstrate a more traditional and quantitative understanding of research. The results of this study imply that intrinsic reasons drive the lecturers to engage in research. Their reasons for not engaging in research, however, are related more to extrinsic reasons beyond their control. Implications of the results for the promotion of research are discussed.

چکیده: تلاش برای ارتقای همه جانبه تحقیق و پژوهش در جامعه، مستلزم درک کامل برداشتها و دیدگاههای پژوهشگران از پژوهش است. هدف این تحقیق، بررسی دیدگاههای استادان زبان انگلیسی نسبت به تحقیق، میزان انجام تحقیق، دلایل انجام یا عدم انجام تحقیق و عوامل مؤثر بر تحقیق است. نمونه آماری مورد تحقیق در این مطالعه ۷۹ نفر از استادان زبان انگلیسی در گروههای زبان دانشگاههای استان اصفهان هستند که به صورت تصادفی انتخاب گردیدهاند. دادههای تحقیق به کمک پرسشنامه استاندارد و مصاحبه نیمه ساختاری جمعآوری شد. تحلیل کمی و کیفی دادهها و یافتههای پژوهش نشان داد که اساتید به میزان متوسط رو به بالا تحقیق می کنند و کمبود وقت، دلیل اصلی آنها برای عدم انجام تحقیق است. یافتهها همچنین نشان داد که نگرش عمده به تحقیق و پژوهش در بین استادان، بیشتر محدود به برداشتهای سنتی، کمی (آماري) و کاربردی از تحقیق و پژوهش است. بر اساس نتایج پژوهش، اساتید بیشتر به خاطر دلایل درونی دست به تحقیق میزنند ولی دلایل باز دارنده انجام تحقیق، بیشتر دلایل بیرونی هستند.

Key words: Research, Iranian Higher Education, Teachers' Perceptions, English, Research Engagement, Language Teaching.

واژگان کلیدی: تحقیق و پژوهش، آموزش عالی، نگرش اساتید، آموزش زبان انگلیسی

* دانشجوی دکتری رشته مطالعات زبان انگلیسی دانشگاه پوترا مالزی

** استادیار گروه زبان انگلیسی دانشکده ادبیات و زبانهای خارجی، دانشگاه کاشان (مسئول مکاتبات):

(Zare-ee72@kashanu.ac.ir)

مقدمه

حجم عمده تحقیقات در سطح آموزش عالی متمرکز است. اغلب این تحقیقات در دانشگاه‌ها و به صورت پروژه‌ها یا رساله‌های دانشجویی و بیشتر در دوره‌های دکتری یا کارشناسی ارشد انجام می‌گیرد. این امر می‌تواند تا حدی به دلیل متمرکز بودن امکانات تحقیقاتی در دانشگاه‌ها باشد. مراکز تحقیقاتی کشور و بخش‌های تحقیقاتی وابسته به وزارتخانه‌ها و سازمان‌های مختلف کشور نیز از دست‌اندرکاران تحقیق به شمار می‌روند. اکثر این دانشگاه‌ها به دلیل محدودیت توانمندی‌ها و امکانات موجود علمی و پژوهشی خود، گاهی فاقد راهکارهای مشخصی برای انجام تحقیق هستند. یکی از عوامل این امر، عدم اطلاع از موانع موجود در رویه انجام تحقیق توسط اساتید، و دیگری فقدان اطلاع صحیح از برداشت‌های این اساتید از تحقیق است. آیا واقعاً اساتید دانشگاه‌های کشور، درک کاملی از معنا و مفهوم پژوهش دارند و آیا این مسأله تا کنون بویژه در علوم انسانی به صورت علمی نشان داده شده است؟ بررسی توانمندی‌ها و برداشت‌ها می‌تواند راهکارهایی را به اساتید، مدیران گروه‌های آموزشی و دست‌اندرکاران آموزش و پژوهش ارائه کند تا در سایه آن، اساتید را تشویق به انجام تحقیق کرده و سطح علمی خود و دانشگاه را ارتقا بخشند. در بخش آموزش عالی نیز توازنی میان آموزش و پژوهش ایجاد می‌شود که حاصل آن، تغییر جهت‌گیری نظام آموزش به سوی پژوهش و تغییر نقش آن از انتقال دانش به تولید دانش خواهد بود.

تحقیقات گذشته، عملکردها، برداشت‌ها و عوامل مؤثر در ارتباط با تحقیقات اساتید را در سطوح آموزش عالی در کشورهای مختلف جهان از جمله ترکیه، نیجریه، فرانسه، فیلیپین و ... (به عنوان مثال برگ، ۲۰۰۹) مورد مطالعه قرار داده است؛ ولی متأسفانه در مرور پیشینه مربوط، تحقیقات منسجم ثبت شده‌ای از برداشت‌های احتمالی صحیح یا ناصحیح اساتید از تحقیق در حوزه علوم انسانی یافت نشد. نتایج تحقیقات گذشته محققان نشان می‌دهد که عوامل درونی و بیرونی متعددی مدرسان را از انجام تحقیق باز می‌دارند؛ از جمله عوامل درونی می‌توان از کمبود دانش و صبر و حوصله یاد کرد، و از جمله عوامل بیرونی می‌توان از کمبود بودجه کافی و امکانات نام برد.

تعصب^۱ درباره هدف، ماهیت، مشخصات و نحوه انجام تحقیق، جزو خطاهای احتمالی در ارزشیابی منابع انسانی تحقیقات در سطوح آموزش عالی کشور به شمار می‌رود. آنچه در این تحقیق از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است توجه به عامل اصلی و انسانی در تحقیق، یعنی خود پژوهشگر و ادراک وی از تحقیق، است. هنگام داوری ارزشی درباره اساتید برای حفظ اعتبار و قابلیت اعتماد نتایج ارزشیابی‌ها، علاوه بر دقت در انتخاب ابزار اندازه‌گیری، کنترل متغیرهای مداخله‌گر امری بسیار اساسی است. در ارتباط با پرونده^۲ پژوهشی اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها برخی از این متغیرها برداشت‌ها و عوامل مؤثر در ارتباط با تحقیقات هستند، به این معنی که اگر آنچه اساتید از هدف، ماهیت، مشخصات و نحوه اجرای تحقیق می‌دانند، ناقص یا ناکافی بوده، یا به روز نباشد، نمی‌توان عدم موفقیت را به عوامل بیرونی نسبت داد. بررسی تحقیقات قبلی نشان می‌دهد که ایران، چه از نظر کمی و چه از نظر کیفی (تعداد محقق، بودجه، تعداد کتاب‌های منتشر شده و نشریه‌های علمی و زیر چاپ و...)، پائین‌تر از برخی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه است (هالید^۳ و درل^۴، ۱۹۹۸؛ بیانی، ۱۳۷۸). با توجه به این مقدمات، در مقاله حاضر بررسی درک اعضای هیأت علمی گروه‌های زبان انگلیسی دانشکده‌های علوم انسانی به عنوان هدف اصلی در نظر گرفته شده است.

۱. ضرورت تحقیق درباره تحقیق: بیان مسأله

تحقیق و پژوهش، رکن اساسی پیشرفت و ترقی جوامع و عامل مهم رشد و شکوفایی آموزش و پرورش است (شمس مورکانی، ۱۳۸۹). تحقیق به عنوان زیر بنای توسعه، شاخص مهمی است که برای ارزیابی میزان پیشرفت هر کشور می‌توان از آن بهره جست. به استناد آمار بانک جهانی، رابطه مستقیمی بین میزان تحقیقات و پیشرفت کشور وجود دارد. میزان تحقیقات در کشورهای پیشرفته ۲۲۰ برابر کشورهای در حال توسعه و عقب مانده است (شجاع‌الساداتی، ۲۰۰۶). تحقیق و پژوهش، یکی از قوی‌ترین ابزارهایی است که به انسان کمک می‌کند تا به کشف اسرار و حقایق پنهان دست بزند. می‌توان گفت که پژوهش، یکی از مهم‌ترین مسائلی است که برنامه‌ریزان مؤسسات مختلف از جمله آموزش عالی باید به آن توجه داشته باشند. امروزه تولید علم و توسعه علمی - تحقیقاتی،

1. Bias
2. Profile
3. Halid
4. Darrell

ارتباط مستقیمی با رونق و پیشرفت فناوری دارد و به توسعه کشور منجر می‌شود. در واقع، تولید علم به عنوان موتور توسعه همه جانبه و پایدار کشورها تلقی می‌شود. این اهمیت تا حدی است که هر کشوری برای ابراز وجود و حفظ بقا در عرصه بین‌المللی، ملزم است تا با انجام تحقیق و پژوهش، همگام با دیگر کشورها تلاش کند.

یکی از نکات حائز اهمیت در تحقیقات اساتید گروه‌های زبان انگلیسی در سطح دانشگاه‌ها، این است که با توجه به آشنایی بیشتر آنها با زبان انگلیسی، می‌توانند به عنوان یکی از اصلی‌ترین کانال‌های ارتباطی برای اعلام یافته‌های پژوهشی خود و دیگر اعضای هیأت علمی به دنیای خارج عمل کنند؛ بنابراین، بررسی برداشت‌های آنها حائز اهمیتی خاص است. در سال‌های اخیر، انجام تحقیق به عنوان یکی از وظایف اصلی هیأت علمی در نظر گرفته شده و مسائل مهمی چون استخدام، ارتقاء، موفقیت شغلی، شهرت جهانی، کسب گرانت پژوهشی^۱ و مسائل مادی و معنوی متعدد دیگری به پژوهش اساتید و کمیت، کیفیت و نحوه انجام آن وابسته است. در واقع، طبق قوانین رسمی، استادی که تحقیق نکند مظهر رکود علمی است؛ بنابراین، انجام تحقیق حاضر برای به تصویر کشیدن برداشت‌های آنها از اهمیت زیادی برخوردار است؛ به علاوه، دانستن دیدگاه اساتید ایرانی نسبت به تحقیق و بررسی دلایل انجام و عدم انجام تحقیق کمک می‌کند تا دلیل آن تقویت و موانع انجام آن بر طرف شوند.

۲. موانع انجام تحقیقات

درباره کم‌توجهی به تحقیق در مراکز آموزشی در سطوح مختلف، پژوهش‌های محدودی انجام شده و نتایج پراکنده‌ای حاصل شده است؛ به عنوان مثال، شمس مورکانی (۱۳۸۹) به بررسی علل عدم علاقه معلمان منطقه زرین شهر به فعالیت‌های پژوهشی پرداخته است. نتایج کار وی نشان می‌دهد معلمانی که دارای سطح تحصیلات بالایی هستند، در مقایسه با دیگر معلمان از توانایی علمی بیشتری برخوردار بوده و در نتیجه تمایل بیشتری به انجام تحقیقات دارند؛ به علاوه، عدم آشنایی معلمان با روش تحقیق، نگذاردن درس روش تحقیق و نبودن پایان‌نامه در دوره‌های کارشناسی و کاردانی، از دیگر عوامل کاهش تمایل آنها به فعالیت‌های پژوهشی به شمار می‌روند. نتایج وی نشان می‌دهد که فراهم نبودن بودجه کافی برای تحقیقات و کمبود امکانات مالی، باعث کاهش تمایل معلمان به فعالیت‌های پژوهشی می‌شود.

خدمت و همکارانش (۱۳۷۶) در تحقیقی که روی ۱۵۸ دانشجوی پزشکی انجام دادند به این نتیجه رسیدند که ۸۱٪ دانشجویان، تحقیق را امری ضروری می‌دانستند، ۷۲٪ آن را هم ردیف درس خواندن می‌دانستند، ۹۲٫۵٪ معتقد بودند که میزان آگاهی آنها از روش تحقیق کم است، و ۵۴٫۵٪ آنها خواستار تبلیغات در این زمینه بودند. آنها کاستی‌های پژوهش را ناشی از کم اهمیت تلقی شدن آن از سوی مسئولان می‌دانستند؛ البته قابل ذکر است که این پژوهش توصیفی در میان دانشجویان پزشکی انجام پذیرفته است و نگرشی بوده و در صدد بیان عوامل بازدارنده نبوده است. مقیمی راد (۱۳۷۹) در پژوهش دیگری علل عدم همکاری آنها را وابسته به عواملی مانند عوامل زیر می‌داند:

۱. عدم اعتماد به یافته‌های پژوهشی؛
۲. نداشتن فرصت؛
۳. فرآیند بررسی طرح‌ها در کمیته تخصصی؛
۴. محدودیت هزینه؛
۵. ضعف آگاهی از علوم پژوهشی؛
۶. شیوه‌های برخورد کارشناسی تحقیقات؛
۷. فرآیند بررسی طرح‌ها در شورای تحقیقات؛
۸. دیدگاه منفی افراد نسبت به سطح علمی اعضای شورای تحقیقات.

جوادیان (۱۳۸۱) در تحقیق خود که روی ۲۰۰ نفر از دانشجویان رشته پزشکی دانشکده پزشکی بابل (ورودی سال‌های ۷۶-۱۳۷۲) انجام داده بود به این نتیجه رسید که ۳۳٪ افراد تنها یک کار تحقیقاتی انجام داده بودند که مربوط به پایان‌نامه‌های آنها بود و ۴۲٪ افراد کار تحقیقاتی را مکمل یادگیری می‌دانستند. عمده‌ترین مشکلات تحقیق از نظر این دانشجویان بترتیب، نظام آموزشی و مدیریتی غلط، کمبود بودجه تحقیقات و کمبود امکانات ذکر شد. ۶۹٪ افراد افت فرهنگ مطالعه و تحقیق، پایین آمدن سطح علمی در کشور، ایجاد ضعف در نظام آموزشی و مدیریتی کشور و کاهش امکانات و اعتبارات علمی را از جمله نتایج عدم توجه کافی به تحقیق و پژوهش در زمینه‌های علمی می‌دانستند. این پژوهش توصیفی که در میان دانشجویان رشته پزشکی انجام پذیرفته است در صدد بیان عوامل بازدارنده از دیدگاه این افراد بوده است. فرمانبر و عسگری (۱۳۸۳) در تحقیق مشابهی "پرسشنامه‌ای را به کلیه اعضای

هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی گیلان (۲۸۷ نفر) داده بودند و در نهایت ۱۸۶ نفر به این پرسشنامه پاسخ داده بودند. آنها به این نتیجه رسیدند که عوامل سازمانی-اداری از دیدگاه هیأت علمی، از مهم‌ترین موانع تحقیق به شمار می‌روند. اکثریت اعضای هیأت علمی (۷۶٫۹٪) با مرتبه استادیاری معتقد بودند که مسئولان و مدیران به نتایج تحقیقات کاربردی توجهی نمی‌کنند. این چکیده‌ای از نظرات اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی گیلان است. جعفری و همکاران (۱۳۸۳) نشان دادند که فقدان یک نظام متمرکز تحقیقاتی به منظور هماهنگی فعالیت‌های تحقیقاتی، نبود بانک اطلاعاتی متمرکز و فراگیر در دانشگاه، ناکافی بودن منابع جدید اطلاعاتی و کمبود اعتبارات و بودجه تحقیقاتی، مراحل پر پیچ و خم یک طرح پژوهشی، مراحل اداری تهیه وسایل و لوازم مورد نیاز تحقیق و پرداخت حقالزحمه به همکاران مجری طرح و بی‌توجهی مسئولان به ضرورت انجام تحقیق از جمله مشکلات درون سازمانی بودند که برای انجام تحقیق با آن مواجه بودند. این پژوهش نیز که در میان اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی انجام گرفته، فقط به بیان عوامل بازدارنده بسنده کرده است. برای معنادارتر بودن این پیشینه تحقیقاتی، برخی از آثار مرتبط در جدول (۱) خلاصه شده‌اند.

جدول (۱) موانع انجام تحقیق توسط اساتید ایرانی

ردیف	نام محقق	سال	محل	تعداد افراد	موانع اصلی
۱	شجاع الساداتی	۱۳۸۵	ذکر نشده	-	فقدان برنامه مشخص، فقدان تجربه کافی در امر تحقیقات، فقدان صبر و حوصله در امر تحقیقات، همکاری ضعیف بین محققان
۲	شمس مورکانی	۱۳۸۹	زرین شهر	۲۷۲۴	عدم آشنایی معلمان با روش تحقیق، نبودن پایان‌نامه در دوره‌های کارشناسی و کاردانی، فراهم نبودن بودجه کافی برای تحقیقات و کمبود امکانات مالی
۳	خدمت و همکارانش	۱۳۷۶	علوم پزشکی بقیه ... (عج)	۱۵۸	کم اهمیت تلقی شدن آن از سوی مسئولان
۴	مقیمی راد	۱۳۷۹	مازندران	-	عدم اعتماد به یافته‌های پژوهشی، نداشتن فرصت، فرآیند بررسی طرح‌ها در کمیته تخصصی، محدودیت هزینه، ضعف آگاهی از علوم پژوهشی، شیوه‌های برخورد کارشناسی تحقیقات، فرآیند بررسی طرح‌ها در شورای تحقیقات، دیدگاه منفی افراد نسبت به سطح علمی اعضای شورای تحقیقات

ردیف	نام محقق	سال	محل	تعداد افراد	موانع اصلی
۵	جوادیان	۱۳۸۱	بابل	۲۰۰	نظام آموزشی و مدیریتی غلط، کمبود بودجه تحقیقات و کمبود امکانات
۶	جعفری و همکاران	۱۳۸۳	مازندران	۱۰۰	فقدان یک نظام متمرکز تحقیقاتی برای هماهنگی فعالیت‌های تحقیقاتی، نبودن بانک اطلاعاتی متمرکز و فراگیر در دانشگاه، ناکافی بودن منابع جدید اطلاعاتی و کمبود اعتبارات و بودجه تحقیقاتی، مراحل پر پیچ و خم یک طرح پژوهشی، مراحل اداری تهیه وسایل و لوازم مورد نیاز تحقیق و پرداخت حق‌الزحمه به همکاران مجری طرح، بی‌توجهی مسئولان به ضرورت انجام تحقیق
۷	فرمانبر و عسگری	۱۳۸۳	گیلان	۱۸۶	عوامل سازمانی-اداری، عدم توجه مسئولان و مدیران به نتایج تحقیقات کاربردی

به طور خلاصه موانع اصلی تحقیقات که در مطالعات پیشین از این دسته به آنها اشاره شده است در پنج مقوله اصلی زیر می‌گنجد. متأسفانه علی‌رغم اهمیت این مسأله، پژوهش دربارهٔ پژوهش کمتر انجام شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، بیشتر این عوامل و دلایل جنبه بیرونی دارند.

- ۱) نا کافی بودن منابع مورد نیاز؛
- ۲) فقدان درک و دانش مورد نیاز و صحیح از تحقیق؛
- ۳) نبود امکانات کافی جهت انجام تحقیق؛
- ۴) نبود نظام و مدیریت کافی؛
- ۵) دیگر مشکلات اساتید از جمله زمان، درک ناصحیح و اطلاعات نا کافی.

۳. عملکردها، برداشت‌ها و عوامل مؤثر بر پژوهش در آموزش عالی در کشورهای

متفاوت جهان

برگ (۲۰۰۹) میزان انجام تحقیق را میان ۵۰۵ مدرس زبان انگلیسی در ۱۳ کشور دنیا بررسی کرد. تحقیق وی نشان داد که این مدرسان میزان تحقیق خود را کم تا متوسط گزارش کرده و از دلایلی همچون کمبود وقت، فقدان دانش کافی و کمبود دسترسی به منابع منتشر شده یاد کرده‌اند. آن‌طور که به نظر می‌رسد، در عرصه بین‌المللی، اکثر محققان دریافته‌اند که فقدان وقت از اصلی‌ترین موانع انجام تحقیق است (برگ، ۲۰۰۹).

۲۰۰۷؛ آلیسون^۱ و کری^۲، ۲۰۰۷). در تحقیقی دیگر که توسط الیسون و کری (۲۰۰۷) انجام شده است ۲۲ استاد دانشگاه در یکی از دانشگاه‌های کانادایی کمبود وقت را به عنوان دلیل اصلی عدم انجام تحقیق عنوان کرده‌اند. دلایل دیگر آنها شامل نداشتن تخصص کافی برای انجام تحقیق، فقدان مشوق و انگیزه و از طرف دیگر ایجاد دلسردی از سوی اطرافیان (از جمله اساتید دیگر) است. آن طور که از این عوامل بر می‌آید، عوامل بیرونی سهم بیشتری در عدم انجام تحقیق توسط اساتید دارد.

عدم دسترسی به منابع چاپ شده هم دلیل دیگری است که ماکارو^۳ (۲۰۰۳) در تحقیق خود به آن پرداخت. در تحقیق وی ۸۰ مدیر گروه زبان‌های خارجی به عدم دسترسی به منابع چاپ شده به عنوان دلیل اصلی عدم انجام تحقیق تأکید کردند. آنها همچنین از دانش ناکافی خود برای انجام تحقیق یاد کردند. تحقیق برگ (۲۰۰۷) نشان داد که ۴۹ مدرس زبان انگلیسی در کشور ترکیه نیز به فقدان زمان کافی برای انجام تحقیق اشاره کردند. آنها به دلایل دیگری از جمله ماهیت شغل آنها، بدین معنا که شغل آنها تدریس است نه تحقیق هم اشاره کردند. ورال^۴ (۲۰۰۴) با انجام پژوهشی برای تعیین موانع تحقیق از دیدگاه ۲۸ مدرس در انگلیس نشان داد که آنها معتقدند برای انجام تحقیق نیازمند فشاری از جانب اطرافیان (از جمله دیگر اساتید و مدیران گروه‌های آموزشی) هستند و همچنین برای انجام پژوهش زمان کافی را در اختیار ندارند. لازم به ذکر است که خود این مدرسان نیز بر این باور بودند که تحقیق باید توسط محقق انجام شود و نه مدرس.

جدول (۲) موانع انجام تحقیق اساتید در عالی کشورهای متفاوت جهان

موانع اصلی	تعداد افراد	محل	سال	نام محقق
کمبود وقت، فقدان دانش کافی، عدم دسترسی به منابع	۵۰۵	۱۳ کشور	۲۰۰۹	برگ
فقدان زمان کافی، ماهیت شغل اساتید	۴۹	ترکیه	۲۰۰۷	برگ
کمبود وقت، نداشتن تخصص کافی برای انجام تحقیق، فقدان مشوق و انگیزه، دلسردی از طرف اطرافیان	۲۲	کانادا	۲۰۰۷	الیسون و کری
دانش ناکافی، عدم دسترسی به منابع چاپ شده	۸۰	ذکر نشده	۲۰۰۳	ماکارو
نبودن فشار از جانب اطرافیان، نداشتن زمان کافی	۲۸	انگلیس	۲۰۰۴	ورال

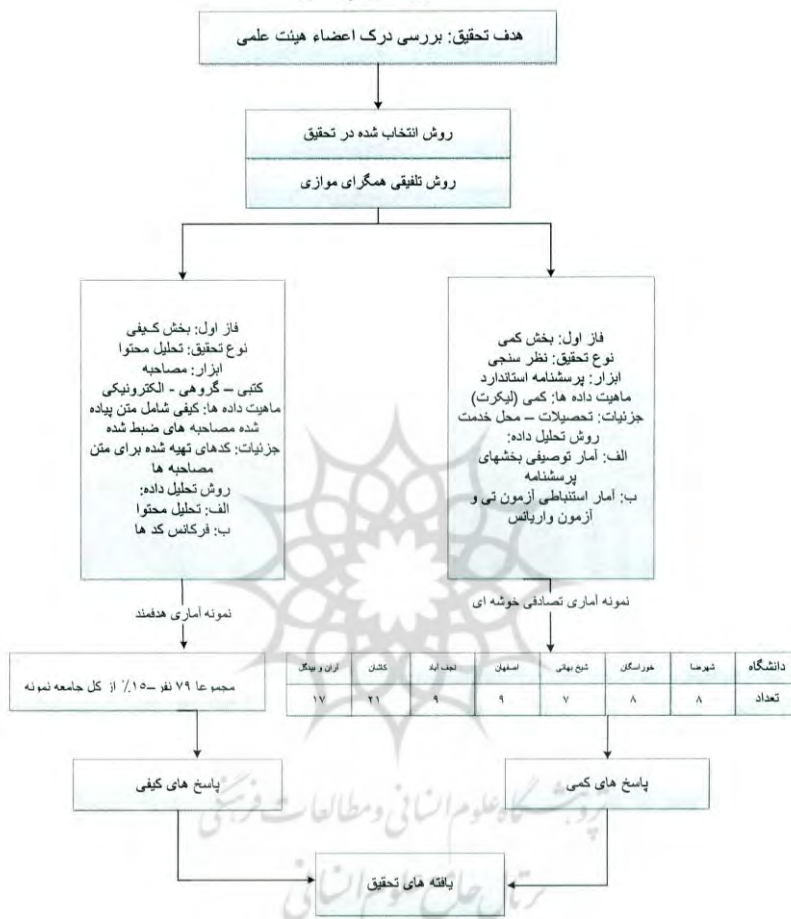
- Allison
- Carey, 2007
- Macaro, 2003
- Worrall, 2004

کمبود زمان کافی برای انجام تحقیق، یکی از عواملی است که در اغلب تحقیقات به عنوان دلیلی اصلی برای عدم انجام تحقیق به آن اشاره شده است. همان‌طور که جدول (۲) نشان می‌دهد، مانند دلایل اساتید ایرانی برای عدم انجام تحقیق (مراجعه شود به بخش ۳)، دلایل اساتید بیشتر جنبه بیرونی دارند. بر اساس آنچه از نتایج تحقیقات پیشین بر می‌آید، در کشورهای مختلف جهان بررسی‌های بیشتری نسبت به ایران درباره برداشت اساتید از تحقیق انجام گرفته است و با توجه به اینکه این برداشت‌ها جهان شمول نیست، نمی‌توان یافته‌های تحقیقات کشورهای دیگر را تعمیم داد و لازم است که این مسأله به طور عمقی مورد توجه محققان کشور قرار گیرد.

روش تحقیق

با توجه به مباحث اخیر مربوط به چالش‌های موجود در مطالعات و تحقیقات صرفاً کیفی یا صرفاً کمی، که طرح آن خارج از چارچوب این مبحث است، و همچنین با توجه به هدف تحقیق و ماهیت سؤالات تحقیق، در این مقاله روش تحقیق تلفیقی همگرایی موازی^۱ به کار گرفته شده است. در این روش تحقیق، سؤالات پژوهش ابتدا با داده‌های کمی حاصل از نظرسنجی از طریق پرسشنامه استاندارد بررسی شده، و در مرحله دوم تحقیق، داده‌های کیفی حاصل از مصاحبه گروهی برای پاسخگویی بهتر به سؤالات و درک صحیح‌تری از یافته‌های تحقیق بکار گرفته می‌شود (کرسول^۲ و پلانو کلارک^۳، ۲۰۱۱). تصویر ۱ جزئیات کامل‌تری از روش تحقیق، بکار گرفته شده را نشان می‌دهد. یکی از نکات مهم در این روش تحقیق، تلفیق داده‌های کیفی و کمی برای درک صحیح‌تر نظرات اعضای هیأت علمی درباره ماهیت تحقیق، دلیل خواندن یا نخواندن تحقیقات موجود، دلیل انجام دادن یا انجام ندادن تحقیق و همچنین موانع موجود برای انجام تحقیق است.

تصویر (۱) روش تحقیق

۳. جامعه نمونه تحقیق

شرکت کنندگان در این تحقیق، همگی اعضای هیئت علمی تمام وقت گروه های زبان انگلیسی در دانشگاه های منطقه مرکزی ایران (استان اصفهان) هستند که به صورت تصادفی خوشه ای و بر اساس اعلام رضایت برای تکمیل پرسشنامه و مصاحبه انتخاب شده اند. از کل جامعه آماری مورد نظر که شامل حدود ۱۲۰ عضو هیئت علمی است، تعداد ۱۰۰ نفر به صورت تصادفی انتخاب شدند که نهایتاً تعداد ۷۹ نفر به طور قابل قبول، داده های مورد نیاز تحقیق را ارائه کردند. تصویر زیر ترکیب نمونه آماری

شرکت کننده در تحقیق را نشان می‌دهد. شرکت کنندگان این تحقیق، اساتید گروه‌های زبان ۷ دانشگاه استان اصفهان (دانشگاه آزاد واحد شهرضا، دانشگاه آزاد واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد واحد خوراسگان، دانشگاه غیر انتفاعی شیخ بهایی، دانشگاه اصفهان، دانشگاه کاشان و دانشگاه آران) هستند. این اساتید هم به صورت پاره وقت و هم به صورت تمام وقت در دانشگاه تدریس می‌کنند و سابقه تدریس آنها از ۱ تا ۲۵ سال است. ۳۵ نفر از این اساتید را زنان و ۴۴ نفر از آنها را مردان تشکیل می‌دهند. مدرک تحصیلی این اساتید نیز شامل کارشناسی ارشد، دانشجوی دکتری و دکتری است. در این تحقیق هیچ کدام از متغیرهای ذکر شده (پاره وقت و نیمه وقت بودن تدریس، سابقه تدریس، جنسیت و سطح مدرک تحصیلی) دخیل نیستند؛ زیرا بررسی آثار گذشته نشان داده است که این متغیرها نقشی در موضوع مورد بررسی ندارند.

جدول (۳) تعداد کل افراد نمونه

دانشگاه‌ها	استاد زن	استاد مرد	تعداد کل
شهرضا	۳	۵	۸
خوراسگان	۴	۴	۸
شیخ بهایی	۲	۵	۷
اصفهان	۴	۵	۹
نجف آباد	۵	۴	۹
کاشان	۸	۱۳	۲۱
آران	۹	۸	۱۷

پس از بررسی‌های اولیه روی پرسشنامه‌های تکمیل شده و ورود داده‌ها به نرم‌افزار SPSS و محاسبه آمار توصیفی مربوط به هر بخش از پرسشنامه، تعداد ۱۰ نفر از اساتید به طور داوطلبانه به عنوان زیر گروه هدفمندی از گروه نمونه برای شرکت در مصاحبه انتخاب شدند.

۴. ابزار تحقیق

در مقاله حاضر، دو ابزار تحقیق به کار گرفته شد: (۱) پرسشنامه نظرسنجی اعضای هیئت علمی درباره تحقیق (ضمیمه ۱)؛

(۲) مصاحبه. پرسشنامه استفاده شده، ترجمه اصلاح شده پرسشنامه‌ای است که توسط برگ در سال ۲۰۰۹ و ۲۰۰۷ به همین منظور تهیه شده است. این پرسشنامه شامل ۴۰

سؤال است که در ۵ بخش تنظیم شده‌اند و به منظور ارائه تصویری جامع از برداشت اعضای هیئت علمی از تحقیق به کار می‌رود. جدول زیر جزئیات هر بخش از این ابزار تحقیق را نشان می‌دهد:

جدول (۴) پرسشنامه

سؤالات	اهداف	بخش
۱۰-۱	بررسی دیدگاه استادان نسبت به تحقیق	بخش ۱
۲۱-۱۱	ویژگی‌های تحقیق	بخش ۲
۴۰-۱۲	انجام تحقیق	بخش ۳

برای حصول اطمینان بیشتر از اعتبار این پرسشنامه، ترجمه آن توسط یک محقق بررسی و از روش ترجمه مجدد به اصل برای اعتباریابی آن استفاده شد. رویی این پرسشنامه نیز در بخش‌های مختلف آن توسط نرم‌افزار SPSS و با آلفای کرونباخ محاسبه شد. در بخش کیفی تحقیق، پاسخ‌های کتبی آزمودنی‌ها به سؤالات تشریحی مصاحبه و جملات ثبت شده از روی فایل‌های ضبط شده، جمع‌آوری گردید. پس از آن، پروتکل مصاحبه توسط محققان کدگذاری و اعتبار آن از طریق مشاوره با یک صاحب‌نظر تحقیق بررسی شد و در بخش تحلیل مورد استفاده قرار گرفت.

۵. تجزیه تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق

اطلاعات توصیفی جمع‌آوری شده به شرح زیر است: در بررسی برداشت اساتید از تحقیق، بخش ۱ و ۲ پرسشنامه به بررسی دیدگاه اساتید ایرانی نسبت به تحقیق پرداخته است. بخش ۱ حاوی ۱۰ سناریو است و در هر سناریو چند ویژگی نهفته است (به جدول ۵ مراجعه کنید).

۵.۱. بررسی سناریوها

همان‌طور که جدول ۵ نشان می‌دهد، سناریوهای ۶، ۱ و ۵ بیشترین میزان انتخاب به عنوان تحقیق را توسط اساتید داشتند و سناریوهای ۳، ۸ و ۹ کمترین میزان انتخاب را داشتند. بترتیب ۰.۷۷٪، ۰.۷۳٪، ۰.۷۰٪ و ۰.۴۵٪ از اساتید سناریوهای ۶، ۱ و ۵ و ۰.۴۵٪، ۰.۴۸٪ و ۰.۰۳٪ از اساتید سناریوهای ۳، ۸ و ۹ را به عنوان تحقیق انتخاب کردند.

جدول (۵) بررسی سناریوها

این تحقیق است		سناریوهای پژوهشی
درصد	تعداد	
۷۳,۳	۵۸	۱- استادی متوجه شد که او در کلاس به کار می‌گیرد بخوبی جواب نداد. بعد از کلاس او این فعالیت را بررسی کرد و نتایج این بررسی را یادداشت نمود. در درس بعدی خود او فعالیت متفاوتی را به کار گرفت. این دفعه فعالیت مذکور موفقیت‌آمیزتر ظاهر شد.
۶۵,۸	۵۲	۲- استادی روش جدیدی را برای تدریس نگارش مطالعه کرد و تصمیم گرفت که آن را به صورت آزمایشی در مدت دو هفته در کلاس خود پیاده کند. او از بعضی از جلسات کلاس خود فیلمبرداری کرد و نمونه‌هایی از کارهای مکتوب دانشجویان خود را جمع‌آوری کرد. او این اطلاعات را بررسی کرد و نتایج آن را در جلسه اساتید به همکاران خود ارائه داد.
۴۵	۳۶	۳- استادی دوره کارشناسی ارشد را می‌گذراند. او کتاب‌ها و مقالات زیادی را در مورد تدریس دستور زبان مطالعه کرد و سپس مقاله‌ای ۶۰۰۰ کلمه‌ای نوشت که در آن موارد اصلی حاصل از مطالعاتش را مطرح کرد.
۵۸,۲۵	۴۶	۴- یک سخنران در دانشگاه، پرسشنامه‌ای را درباره به کار گرفتن رایانه در تدریس زبان به ۵۰۰ استاد ارائه داد. به کمک آمار، پرسشنامه‌ها تجزیه و تحلیل شدند و پس از آن او مقاله‌ای را در مورد فعالیتش در مجله‌ای دانشگاهی به چاپ رساند.
۷۰,۴۵	۵۶	۵- دو استاد هر دو به نظم و انضباط علاقه داشتند. به مدت سه ماه هر یک از آنها هفته‌ای یکبار بر سر کلاس دیگری حاضر می‌شد و مشاهدات خود را مبنی بر چگونگی کنترل کلاس یادداشت می‌کرد. آنها یادداشت‌های خود را ارائه کردند و مقاله‌ای کوتاه در خبرنامه انجمن ملی اساتید زبان در مورد یافته‌های خود منتشر کردند.
۷۷,۵	۶۱	۶- استادی برای پی بردن به اینکه کدام یک از دو روش تدریس تحت موثرتر است، دو کلاس را مورد آزمایش قرار داد. پس به مدت چهار هفته لغات را با روشی متفاوت در هر یک از کلاس‌ها تدریس کرد. بعد از آن او هر دو گروه را دوباره مورد آزمایش قرار داد و نتایج اولین امتحان آنها را با هم مقایسه کرد و در آخر تصمیم گرفت تا روشی را که نتیجه بهتری داشت در تدریس خود به کار گیرد.
۵۴,۸۵	۴۳	۷- استاد مافوقی هر یک از اساتید را شخصاً ملاقات کرد و از آنها در مورد شرایط کاری‌شان سؤال کرد و پاسخ آنها را یادداشت نمود. او این یادداشت‌ها را برای نوشتن گزارشی به کار گرفت و آن گزارش را به وزارت آموزش و پرورش ارائه داد.
۴۸,۱	۳۸	۸- استادی در نیمه‌های ترم فرم ارزشیابی‌ای را به کلاسی ۳۰ نفره داد. روز بعد، پنج نفر از دانش‌آموزان فرم کامل شده را تحویل دادند. استاد فرم‌ها را مطالعه کرد و اطلاعات آنها را به منظور تصمیم‌گیری برای نیمه دوم ترم به کار گرفت.
۵۳,۰۵	۴۲	۹- مربی استادی از کارآموزان خود خواست تا مقاله‌ای در مورد بانگیزه کردن فراگیران نوجوان زبان انگلیسی بنویسند. بعد از خواندن مقاله‌ها، مربی تصمیم گرفت تا مقاله‌ای در مورد نظرات کارآموزان بنویسید. او سپس مقاله خود را به مجله‌ای حرفه‌ای ارائه داد.
۵۷,۷	۴۶	۱۰- رئیس دانشکده زبانی خواست تا نظر اساتید را در مورد کتاب جدید ترم بدانند. او به همه اساتید پرسشنامه‌ای را برای کامل کردن ارائه داد و پاسخ‌های دریافتی را مطالعه کرد و سپس نتایج را در جلسه اساتید به اطلاع رساند.

انتخاب و عدم انتخاب این سناریوها به عنوان تحقیق و ماهیت هر سناریو نشان می‌دهد که برای انتخاب یک فعالیت به عنوان تحقیق، اساتید اهمیت ویژه‌ای برای عملکرد حل مشکل و ارتقاء و بهبود سطح دانش آموزان با به کارگیری نتایج تحقیق قائل هستند. در سناریوی ۶، تمرکز بر مقایسه دو روش مؤثرتر در جهت پیشرفت دانش‌آموزان است. اساتید دلایل خود را این گونه بیان کردند:

در این سناریو، موضوع محدود و کاربردی بررسی می‌شود. به علاوه راه‌حل نیز کاربردی است. به نظر من اینها ویژگی‌های تحقیق هستند. (شیخ بهایی)

مدرس دو روش موجود را بررسی می‌کند تا بهترین روش را پیدا کند. (شهرضا)
معلم امتحان‌هایی از بچه‌ها می‌گیرد تا پیشرفتشان را بررسی کند. (خوراسگان)
آن طور که این نظرات نشان می‌دهند، هدف انجام فعالیت اهمیت زیادی در تحقیق تلقی نمودن آن دارد. کاربردی بودن تحقیق و نتایج آن نیز در تعیین یک فعالیت به عنوان تحقیق نقش دارد. دومین سناریو، سناریوی ۱ است. طبق گفته اساتید این سناریو تحقیق است زیرا:

معلم یادداشت‌ها و گزارش‌های خود را بررسی می‌کند. این یک تحقیق است. (اصفهان)

در تحقیق، محقق ابزار ساده و در دسترس خود را به کار می‌گیرد تا موضوعی را بررسی کند. (شیخ بهایی)

معلم مشکلی را مشاهده می‌کند و فعالیت‌هایی می‌کند تا آن مشکل را حل کند. این چیزی نیست جز تحقیق. (نجف آباد)
مثال سناریوی قبل، اساتید دوباره به کاربردی بودن تحقیق اشاره می‌کنند. نکات نهفته در این سناریو شامل مشاهده یا یافتن یک مشکل و سعی در ایجاد تغییر با انجام کاری متفاوت است. آنها همچنین اعتقاد دارند که نتایج تحقیق باید منتشر شود. به طور کلی هدف از انجام تحقیق در تعیین یک فعالیت به عنوان تحقیق نقش بسزایی دارد.

۵.۲. ویژگی‌های تحقیق خوب

در بخش ۲ پرسشنامه از اساتید خواسته شد که ویژگی‌های یک تحقیق با کیفیت را روی مقیاس لیکرت از بی‌اهمیت، تا حدی مهم، مطمئن نیستم، مهم و بسیار مهم علامت بزنند. در تحلیل این بخش، گزینه‌های بی‌اهمیت و تا حدی مهم با هم ترکیب و گزینه کم اهمیت را تشکیل دادند و گزینه‌های مهم و بسیار مهم با هم ترکیب و

گزینه با اهمیت را تشکیل دادند. این کار به تحلیل ساده‌تر و روشن‌تر این بخش کمک می‌کند. همان‌طور که جدول ۶ نشان می‌دهد، گزینه‌های "نتایج ایده‌های قابل استفاده‌ای را در اختیار محقق قرار دهند" و "فرضیه‌ها تست می‌شوند" و "از آزمایش‌های تجربی استفاده می‌شود" به عنوان مهم‌ترین ویژگی‌های تحقیق خوب توسط اساتید انتخاب شده‌اند. این ویژگی‌ها، ماهیت کاربردی تحقیق را نشان می‌دهد.

جدول (۶) ویژگی‌های تحقیق خوب

بی‌اهمیت (درصد)	نامعلوم (درصد)	مهم (درصد)	
۸،۸	۸،۸۵	۸۲،۳۵	آزمایش فرضیه‌ها
۳،۹۵	۳۵	۸۱،۷۵	نتایج تحقیق ایده‌های جدیدی به استاد می‌دهد که می‌تواند آنها استفاده کند
۱۶،۱۵	۳،۶۵	۸۰،۲	جمع‌آوری حجم بالایی از اطلاعات
۱۵،۱۵	۸،۶	۷۶،۲۵	انجام آزمایشات
۲۳،۵۵	۳،۷۵	۷۱،۸۵	مطالعه افرادی زیاد
۸،۶	۲۲،۹	۶۸،۴۵	کنترل متغیرها
۲۱،۴	۱۳،۹	۶۴،۷۵	بررسی آماری اطلاعات
۲۲،۵۵	۲۱،۷	۵۵،۸	بکارگیری پرسشنامه
۲۴،۷۵	۱۹،۵۵	۵۵،۶۵	وارد نمودن احساسات و نظرات شخصی محقق در تحقیق
۳۷،۷۵	۲۸،۱۵	۱،۳۴	اطلاع‌رسانی نتایج تحقیق به عموم مردم
۳۰،۷۵	۳۵	۳۲،۸	بکارگیری نتایج تحقیق در بسیاری از زمینه‌های آموزش زبان انگلیسی

اساتید معتقدند زمانی می‌توان یک تحقیق را خوب تلقی کرد که نتایج آن قابلیت کاربرد در محیط (مانند کلاس درس) را داشته باشد و مشکل یا مشکلاتی را حل کند. در مجموع، برداشت اساتید از سناریوها و تحقیق با کیفیت نشان می‌دهد که دلایل اساتید برای انتخاب گزینه‌های مذکور برای یک تحقیق با کیفیت، به ایجاد پیشرفت در دانش‌آموزان و حل مشکلات موجود در کلاس بر می‌گردد. از نظر اساتید، جمعیت مورد تحقیق و انتشار نتایج تحقیق، کم اهمیت‌ترین ویژگی‌های یک تحقیق خوب هستند؛ از طرف دیگر، سناریویی که اشاره به چاپ تحقیق داشت نیز کمترین میزان انتخاب را از سوی اساتید داشت. این نکته نشان می‌دهد که هدف انجام تحقیق بیشتر،

رهاوردهای کاربردی آن است تا چاپ آن، و دلیل آن ممکن است مربوط به عدم قابلیت تعمیم پذیری تحقیق از دید اساتید باشد. در مصاحبه این بخش از اساتید خواسته شد تا دلایل خود را برای انتخاب دلایل با اهمیت و بی اهمیت بیان کنند آنها در جواب اینکه چرا اظهار کردند در یک تحقیق خوب فرضیه‌ها تست می‌شوند، بیان کردند:

هدف یک تحقیق خوب، یافتن موقعیت تحقیق است. هدف این است که تئوری‌های موجود را در واقعیت و در یک محیط خارجی (کلاس درس) در بوته آزمایش بگذاریم تا بتوانیم تئوری تلویحی و مجازی را به صورت واضح نشان دهیم یا بهتر است بگوییم که راه‌حل‌های موجود در آن را بیرون بکشیم. (شیخ بهایی) در حقیقت، ما در تحقیق فرضیه‌ها را تست می‌کنیم تا به واقعیت برسیم. (نجف‌آباد)

یکی از مهم‌ترین و شاخص‌ترین جنبه‌های تحقیق این است که محقق، تحقیق خود را از تست فرضیه‌ها در دنیای واقعی شروع می‌کند. (دانشگاه اصفهان) در تحقیق، محقق فرضیه‌ها را در کلاس درس تست می‌کند تا مشکلات را پیدا کند و راه‌حلی برای حل آنها ارائه دهد. (شهرضا)

همان طور که این توضیحات نشان می‌دهند، اساتید اهمیت زیادی برای موقعیت انجام تحقیق و هدف انجام تحقیق قائل هستند. آنها معتقدند که در یک تحقیق خوب، محقق ابزار و روش‌های موجود را تست کرده و به کار می‌برد تا مشکلات موجود را حل کند و فرضیه‌ها را در موقعیت واقعی تست می‌کند. دومین گزینه‌ای که به میزان بالا (۸۱٫۷۵٪) توسط اساتید به عنوان ویژگی‌ای مهم برای با کیفیت تلقی کردن تحقیق انتخاب شد، این است که در یک تحقیق خوب، نتایج تحقیق ایده‌های جدیدی به استاد می‌دهد که می‌تواند از آن استفاده کند. این دلیل نیز بر کاربردی بودن تحقیق و نتایج آن دلالت دارد:

تحقیق هر چه که باشد، نتایج آن باید پتانسیل کاربرد را داشته باشند. (خوراسگان) تحقیق اصول خود را دارد: باید دارای سؤال تحقیق باشد، باید منطقی و بی طرف باشد و نتایج کاربردی را ارائه کند. (شهرضا) نتایج یک تحقیق خوب توسط استاد در کلاس به کار گرفته می‌شود تا پیشرفت حاصل آید. (شهرضا)

یک محقق خوب به نقاط قوت و ضعف محیط احاطه کامل دارد. او دانشجویان کنونی خود را با توجه به مشکلات موجود بررسی می‌کند تا ایده‌هایی به دست آورد و اعمال کند. (نجف آباد)

همان‌طور که پاسخ‌های اساتید نشان می‌دهد، قابلیت کاربرد نتایج تحقیق نقش تعیین‌کننده‌ای برای با کیفیت تلقی کردن یک تحقیق دارد. ویژگی سومی که کمی با دو ویژگی اول متفاوت است، اشاره به حجم اطلاعاتی دارد که از محیط و شرکت‌کنندگان در تحقیق جمع‌آوری می‌شود. به طوری که ۸۰٫۲٪ از اساتید به این ویژگی اشاره کرده‌اند. در مصاحبه، بعضی از اساتیدی که این ویژگی را انتخاب کرده بودند اظهار داشتند:

در یک تحقیق خوب، محقق سعی دارد که جمعیت بیشتری را بررسی کند تا اطلاعات غنی‌تری را از جامعه آماری به دست آورد. اگر قرار است که تحقیق توسط استاد انجام شود، وی باید تمام دانشجویان و تمام سطوح را بررسی کند تا تحقیقش جامعیت پیدا کند. (نجف آباد)

اطلاعات بیشتر، نتایج را موثقت‌تر می‌کند. (شیخ بهایی)

معلم به عنوان محقق باید اطلاعات کافی در دست داشته باشد تا بتواند تغییری در کلاس ایجاد کند. (نجف آباد)

با توجه به دو ویژگی قبلی انتخاب شده توسط اساتید، می‌توان احتمال داد که دلیل انتخاب این ویژگی مربوط به این اصل باشد که در تحقیق خوب، محقق سعی می‌کند طبق اطلاعات و نتایجی که به دست آورده تصمیم‌گیری کند. ماهیت تحقیق نیز نقش تعیین‌کننده‌ای در این امر دارد؛ از این رو، اطلاعات تحقیق باید جامع، کافی و موثق باشد.

۵٫۳. میزان انجام تحقیق

در بخش سوم پرسشنامه از اساتید پرسیده شد تا چه میزانی تحقیق انجام می‌دهند. جدول ۷ میزان انجام تحقیق را توسط اساتید روی مقیاس لیکرت (هرگز، به ندرت، بعضی از مواقع و اغلب) نشان می‌دهد. همان‌طور که از تصویر بر می‌آید، ۵٫۱٪ از اساتید گزینه هرگز، ۱۲٫۸٪ به ندرت، ۶۴٫۱٪ بعضی مواقع و ۱۷٫۹٪ اغلب را انتخاب نمودند.

جدول (۷) میزان انجام تحقیق

سؤال	بعضی اوقات (%)	به ندرت (%)	هرگز (%)	اغلب اوقات (%)
چه میزان تحقیق انجام می‌دهید؟	۶۴,۱	۱۲,۸	۵,۱	۱۷,۹

۵,۴. دلایل انجام تحقیق

اساتیدی که ذکر کردند اغلب یا بعضی از مواقع تحقیق انجام می‌دهند، به بخش بعدی پرسشنامه مراجعه کردند. در این بخش، از آنها خواسته شد تا دلایل خود را برای انجام تحقیق علامت بزنند (جدول ۸). دلایل اصلی که توسط این اساتید علامت زده شد عبارتند از: حل مشکلات تدریس، یافتن راه‌های بهتر تدریس و کسب پیشرفت حرفه‌ای. این دلایل بترتیب به میزان ۷۶,۱۱٪، ۸۰,۵۹٪ و ۸۵,۰۷٪ توسط اساتید انتخاب شدند. این دلایل نشان می‌دهند که اساتید بیشتر به خاطر دلایل درونی دست به تحقیق می‌زنند. دلایلی که کمترین میزان انتخاب را توسط اساتید داشتند نیز بر این امر صحنه می‌گذارند. این دلایل عبارتند از: توقع کار فرما برای انجام تحقیق و دوره‌ای که پشت سر می‌گذارند.

در مصاحبه، اساتید دلایل خود را برای انتخاب دلیل اول چنین ذکر کردند:

انجام تحقیق، آگاهی و درک اساتید را از نیازهای دانشجویان یا به طور کلی نیازهای آموزشی را افزایش می‌دهد. (نجف آباد)

تحقیق به اساتید کمک می‌کند تا تجربه کسب کنند. کسب تجربه، یکی از راه‌های پیشرفت حرفه‌ای است. (دانشگاه اصفهان)

همان طور که مشاهده می‌شود، نظر بالا (متعلق به استاد دانشگاه نجف‌آباد) نشان می‌دهد وی معتقد است که در سایه انجام تحقیق، اساتید قادر خواهند گشت نیازهای دانشجویان را درک کنند و از طرفی خود نیز پیشرفت کنند؛ این در حالی است که نظر استاد دانشگاه اصفهان حاکی از آن است که وی عقیده دارد تحقیق به پیشرفت حرفه‌ای منجر می‌شود؛ زیرا با انجام تحقیق اساتید تجربه کسب می‌کنند. دلیل دوم که توسط ۸۰,۵۹ درصد از اساتید برگزیده شد، یافتن راه‌های بهتر برای تدریس است. این دلیل نیز بر کاربردی بودن هر چه بیشتر تحقیق در نظر اساتید دلالت دارد. آنها دلایل خود را از این قرار عنوان کردند:

من تحقیق انجام می‌دهم تا کلاس را پیشرفت دهم؛ بدین صورت که روش‌های تدریس یا محتوای تدریس را بررسی کنم. (خوراسگان)

دانشجویان در هر مقطع، هر ترم و هر کلاس، نیازهای مختلف و سطوح مختلفی دارند. من به عنوان مدرس باید مدام در حال تغییر روش‌ها و حتی بعضی از مواقع محتوای تدریسم باشم. (شیخ بهایی)

آن طور که به نظر می‌آید، هدف این اساتید از انجام تحقیق، حفظ تغییر و جلوگیری از یکنواخت شدن آن به دلیل تغییرپذیری متغیر (دانشجو) است. حل مشکلات موجود در تدریس از دیگر دلایل مهم انتخاب شده توسط اساتید است. آنها معتقدند که این دلیل مهم است زیرا:

با انجام تحقیق می‌توانیم مشکلات موجود در تدریس را بررسی کرده و در حل آن اقدام کنیم. (نجف آباد)

ماهیت حل مشکل^۱ تحقیق به ما این امکان را می‌دهد که مشکلات را یافته و راه‌حل را با هدف حل مشکل به کار بندیم. (خوراسگان)

انتخاب این دلایل هم نشان دهنده کاربردی بودن تحقیق هستند. همانطور که جدول ۸ نشان می‌دهد، آخرین دلیل اساتید، انتظار کارفرما (اعم از مدیر گروه زبان، معاون پژوهشی و ...) از اساتید برای انجام تحقیق است. این مورد ذکر شده در بالا به وضوح فقدان اهمیت تحقیق را در نظر مقامات آموزشی دانشگاه و خود جوش و خود انگیزه بودن تحقیق را توسط اساتید نشان می‌دهد.

جدول (۸) دلایل انجام تحقیق

میزان ذکر		دلایل انجام تحقیق
درصد	تعداد	
۸۵,۰۷	۵۷	زیرا برای پیشرفت حرفه‌ای خودم به کار می‌آید
۸۰,۵۹	۵۴	تا راه‌های بهتر تدریس را بیابم
۷۶,۱۱	۵۱	تا مشکلات تدریس را برطرف کنم
۷۴,۶۲	۵۰	زیرا به بهبود کلی مدرسه کمک می‌کند
۵۳,۷۳	۳۶	چرا که دیگر اساتید می‌توانند یافته‌های مرا فرا گیرند
۵۲,۲۳	۳۵	چرا که مرا در ترفیع شغلی یاری می‌کند
۴۴,۷۷	۳۰	زیرا از انجام آن لذت می‌برم
۳۴,۳۲	۲۳	به واسطه بخشی از دوره‌ای که پشت سر می‌گذارم
۲۰,۸۹	۱۴	زیرا کارفرمایم از من می‌خواهد این کار را انجام دهم

۵,۵. دلایل عدم انجام تحقیق

اساتیدی که ذکر کردند هرگز تحقیق انجام نمی‌دهند یا بندرت انجام می‌دهند، به بخش ۴ پرسشنامه مراجعه کردند. در بخش ۴ پرسشنامه از اساتید خواسته شد که دلایل خود را برای عدم انجام تحقیق علامت بزنند. نتایج این بخش در جدول ۸ خلاصه شده‌اند. کمبود وقت و عدم همکاری دانشجویان به عنوان اولین دلایل عدم انجام تحقیق بترتیب توسط ۶۶,۶۶٪ و ۵۰٪ از اساتید علامت زده شدند. کمبود وقت از جمله مواردی است که در اغلب تحقیقات، دلیلی اصلی برای عدم انجام تحقیق است و همان گونه که برگ (۲۰۰۷) نیز ذکر کرده است، کمبود وقت دلیلی بسیار ریشه دار برای عدم انجام تحقیق است. در مصاحبه در جواب این سؤال که چرا اساتید کمبود وقت را دلیل اصلی شان برای عدم انجام تحقیق می‌دانند، مشخص شد که وظایف آنها، اعم از تدریس، امتحان گرفتن و تکلیف دانشجویان، وقتی برای آنها نمی‌گذارد تا تحقیق انجام دهند:

انجام تحقیق نیازمند طرح سؤال مناسب، جمع‌آوری اطلاعات و آنالیز آنها و دیگر فعالیت‌هایی است که همه وقت‌گیر هستند؛ در حالی که رسیدگی به امور کلاس دقتی برای من باقی نمی‌گذارد. (دانشگاه اصفهان)

این نکته نشان می‌دهد که برای بعضی از اساتید، تحقیق (درباره کلاس) فعالیتی جدا از خود تدریس است. عدم همکاری دانشجویان دلیلی دیگر است که توسط نیمی از اساتید برای عدم انجام تحقیق انتخاب شد. دو تن از اساتید نیز نظرات خود را این گونه بیان کردند:

در بعضی از تحقیقاتم، نمی‌توانم دانشجویان را راضی به همکاری کنم. برای همین بعضی مواقع مجبورم نمره یا امتیازی برای آنها در نظر بگیرم. (شهرضا)

دانشجو همکاری نمی‌کند زیرا تمام حواسش را به پاس کردن امتحان معطوف می‌کند. (دانشگاه اصفهان)

جدول (۹) دلایل عدم انجام تحقیق

میزان ذکر		دلایل عدم انجام تحقیق
درصد	تعداد	
۶۶,۶۶	۸	وقت برای انجام تحقیق ندارم
۵۰	۶	در صورتی که در کلاس تحقیق انجام دهم دانشجویان با من همکاری نمی‌کنند
۴۱,۶۶	۵	به کتاب‌ها و مجلات مورد نیازم دسترسی ندارم

میزان ذکر		دلایل عدم انجام تحقیق
درصد	تعداد	
۴۱,۶۶	۵	اگر از دیگر اساتید درخواست همکاری کنم آنها نیز با من همکاری نمی‌کنند
۳۳,۳۳	۴	اطلاعات کافی در مورد روش‌های تحقیق ندارم
۲۵	۳	علاقه‌ای به انجام تحقیق ندارم
۲۵	۳	اکثر همکارانم تحقیق انجام نمی‌دهند
۱۶,۶۶	۲	کسی به من راه را نشان نمی‌دهد
۱۶,۶۶	۲	کارفرمایم ما را از این کار دلسرد می‌کند
۸,۳۳	۱	شغل من تدریس کردن است نه تحقیق انجام دادن

از دیگر دلایل عدم انجام تحقیق، می‌توان کمبود دسترسی لازم به کتاب‌ها و مجلات را نام برد که توسط ۴۱,۶۶٪ از اساتید انتخاب شد. همان‌طور که جدول ۹ نشان می‌دهد، دلایل اصلی اساتید برای عدم انجام تحقیق، اغلب دلایل بیرونی هستند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این تحقیق نشان داد که اساتید مورد مطالعه، بیشتر فعالیتی را تحقیق می‌نامند که هدفش حل مشکلی از مشکلات کلاسی، از جمله مشکلاتی که دانش‌آموزان در یادگیری دارند و مشکلاتی که اساتید در تدریس با آن مواجه هستند، باشد. کاربردی بودن، وابستگی به زمینه بروز مشکل، پیشرفت دانش‌آموزان، حل مشکل و کاربرد نتایج تحقیق، معیارهای مهمی است که اساتید در مورد تحقیق مطرح کردند. آنها تحقیق خوب را تحقیقی می‌دانند که آمار داشته باشد، افراد زیادی را بررسی کرده و پاسخی برای یک فرضیه داشته باشد. این بدین معنی است که شیوه‌های پیشرفته تحقیق مانند قوم‌نگاری و انواع مطالعات موردی برای آنها ناشناخته است. همچنین استفاده از ابزارهای کمی برای جمع‌آوری داده‌ها و بررسی داده‌ها به صورت کمی نشانه ضعف اساتید مورد مطالعه در انجام تحقیقات کیفی است که این نکته می‌تواند بر کمبود وقت و بودجه کافی یا دانش ناقص اساتید در انجام تحقیقات کیفی دلالت داشته باشد.

تفاوت‌هایی بین نتایج این تحقیق و تحقیقات قبلی درباره ماهیت تحقیق وجود دارد؛ برای مثال، در تحقیق انجام شده توسط برگ (۲۰۰۹) مشخص شد که عینی بودن تحقیق و آزمایش فرضیه‌ها، ویژگی‌های مهمی برای تحقیق هستند. در تحقیق

دیگر، برگ (۲۰۰۷) به این نتیجه رسید که از نظر ۶۲ معلم در ترکیه، تحقیق، یک بررسی علمی است که توسط مدرسان و در مقیاس بالا انجام و داده‌هایش به طور آماری بررسی می‌شود و در یک مجله علمی چاپ می‌شود. نتایج این تحقیق همچنین نشان داد که از نظر اساتید زبان انگلیسی استان اصفهان، تحقیق بیشتر حالت کمی دارد تا کیفی و یکی از ابزارهای مناسب برای انجام آن، پرسشنامه است. تحقیق انجام شده توسط براون (۱۹۹۲) نیز به همین نتیجه رسید. اساتید مورد مطالعه همچنین عقیده دارند تحقیقی خوب است که بتوان از نتایج آن استفاده کرد و فرضیه‌ها در یک محیط حقیقی آزمایش شوند. از دیگر اهداف این تحقیق، مشخص کردن میزان انجام تحقیق توسط اساتید و دلایل انجام یا عدم انجام آن است. آن طور که نتایج نشان داد، اساتید به میزان متوسط رو به بالا تحقیق انجام می‌دهند. دلایل انجام تحقیق توسط آنها شامل کسب پیشرفت حرفه‌ای، یافتن راه‌های بهتر برای تدریس و حل مشکلات تدریس است و دلایل عدم انجام آن شامل کمبود وقت، عدم همکاری دانشجویان و کمبود دسترسی به منابع مورد نیاز است. این دلایل نشان می‌دهد که بر خلاف سیستم آموزشی در برخی از کشورها، در منطقه مورد مطالعه، هیچ گونه فشار و تأکیدی بر اساتید در مورد انجام تحقیق وجود ندارد؛ بنابراین، نتایج این تحقیق می‌تواند راهکارهایی را به مدیران گروه زبان دانشگاه‌ها و دیگر مقامات آموزشی ارائه کند تا اساتید را ترغیب و تشویق به انجام تحقیق کند. این اقدامات می‌تواند شامل برگزاری کارگاه‌های آموزشی در خصوص انجام تحقیق، دعوت اساتید به ارائه نتایج تحقیقات برای همکاران، ایجاد مجلات محلی برای چاپ آسان‌تر مقالات، فراهم نمودن شبکه‌های کمکی برای آموزش روش‌های نوین تحقیق و ترغیب بخش کار و تحقیق گروهی برای اتخاذ اقداماتی برای برطرف کردن مشکل کمبود وقت اساتید و راهکارهایی برای ارتقاء میزان انجام تحقیق باشد. امیدواریم که این تحقیق، گامی مثبت در ارتقای پژوهش ایران باشد.

منابع

بیانی، احمد (۱۳۷۸). روش‌های تحقیق و سنجش در علوم تربیتی و روان‌شناسی. تهران: انتشارات رهیافت.

جعفری، هدایت؛ یعقوبی، طاهره؛ حیدری، جبار؛ روانبخش، اسماعیل؛ حکمت‌آرا، مریم و عطایی، مصطفی (۱۳۸۳). بررسی نظرات اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی مازندران پیرامون عوامل بازدارنده درون و برون سازمانی مؤثر در انجام تحقیقات به وسیله اعضای هیأت علمی این دانشگاه. *مجله علمی پژوهشی دانشکده پرستاری و مامایی نسیبه*. سال چهارم: شماره ۷ و ۶.

جوادیان، یحیی (۱۳۸۱). نگرش دانشجویان پزشکی در مورد اهمیت پژوهش. *مجله دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی قزوین*. شماره ۲۲.

خدمت، حسین؛ نصیری کاشانی، منصور؛ حاجتی، غلامرضا و غلامی، بردیا (۱۳۷۶). سنجش و نگرش دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بقیه ... (عج) در مورد تحقیق. *مجله پزشکی کوثر*. شماره ۲ (۱).

شجاع الساداتی، عباس (۱۳۸۵). مشکلات تحقیقات در ایران و راهکارهای رفع آن. دانشکده فنی و مهندسی دانشگاه تربیت مدرس.

شمس مورکانی، غلامرضا (۱۳۸۹). بررسی علل عدم علاقه معلمان منطقه زرین شهر به فعالیت‌های پژوهشی. وزارت آموزش و پرورش.

فرمانبر، ربیع‌اله و عسگری، فریبا (۱۳۸۳). بررسی عوامل بازدارنده انجام تحقیق از دیدگاه اعضا هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی گیلان. *مجله پزشکی دانشگاه علوم پزشکی گیلان*. دوره ۱۴. شماره ۵۴.

مقیم‌راد، غلامعلی (۱۳۷۹). بررسی علل عدم همکاری برخی از دارندگان مدرک تحصیلی فوق لیسانس و دکتری در اجرای طرح‌های پژوهشی آموزش و پرورش استان مازندران. طرح تحقیقاتی چاپ نشده اداره کل آموزش و پرورش استان مازندران.

Allison, D. & Carey, J. (2007). What do university language teachers say about language teaching research? *TESL Canada Journal* 24/2: 61-81.

Borg, S. (2007). Research engagement in English language teaching, *Teaching and Teacher Education* 23/5: 731-47.

Borg, S. (2009). English language teachers' conceptions of research. *Applied Linguistics* 30/3: 358-388.

- Creswell, J. W & Plano Clark, V. L. (2011). *Designing and conducting mixed methods research* 2nd ed. Published Thousand Oaks: SAGE Publications 2011.
- Halid, D; Darrell, R. (1998). Determinant of research productivity in higher education. *Research in higher education*. 36 (6); 931-607.
- Macaro, E. (2003). *Teaching and Learning a Second Language: A Guide to Recent Research and its Applications*. Continuum.
- Worrall, N. (2004). Trying to build a research culture in a school: Trying to find the right questions to ask. *Teacher Development*, 8, 137-148.

ضمیمه: پرسشنامه تحقیق

به نام خدا

دیدگاه استادان زبان انگلیسی نسبت به تحقیق

از تحقیق چه معنایی برداشت می‌کنید و به عنوان استاد خبرهٔ زبان انگلیسی، تحقیق چه نقشی را در زندگی شما ایفا می‌کند؟ این گونه سؤالات در مطالعات ما مهم بشمار می‌آیند؛ بخصوص این روزها که در بسیاری از کشورها استادان زبان انگلیسی انجام تحقیق را به منزلهٔ پیشرفت در حرفهٔ خود می‌پندارند. این تحقیق بین‌المللی از استادان زبان انگلیسی جویای دیدگاه شما در مورد این موضوع است که ۱۵-۲۰ دقیقه به طول می‌انجامد. مشارکت در این تحقیق اختیاری است. از همراهی شما متشکریم.

بخش ۱: طرح‌های کلی

هدف از این بخش دریافت دیدگاه‌های شما نسبت به انواع فعالیت‌هایی است که می‌توان آنها را تحقیق نامید. هیچ جوابی درست یا غلط نیست. هر یک از توصیفات زیر را بخوانید و گزینه‌ای را انتخاب کنید تا بیانگر این باشد که تا چه حد شما احساس می‌کنید که فعالیت‌های ذیل نمونه‌ای از تحقیق است.

۱- استادی متوجه شد که فعالیتی که او در کلاس انجام می‌دهد، بخوبی جواب نداد. بعد از کلاس او این فعالیت را بررسی کرد و نتایج این بررسی را یادداشت نمود. در درس بعدی خود، او فعالیت متفاوتی را انجام داد. این دفعه فعالیت مذکور موفقیت‌آمیزتر ظاهر شد.

اصلاً تحقیق نیست شاید تحقیق نباشد شاید تحقیق باشد مسلماً تحقیق است

۲- استادی روش جدیدی را برای تدریس نگارش مطالعه کرد و تصمیم گرفت که آن را به صورت آزمایشی در مدت دو هفته در کلاس خود پیاده کند. او از بعضی از جلسات کلاس خود فیلمبرداری کرد و نمونه‌هایی از کارهای مکتوب دانشجویان خود را جمع‌آوری کرد. او این اطلاعات را بررسی کرد و نتایج آن را در جلسهٔ اساتید به همکاران خود ارائه داد.

اصلاً تحقیق نیست شاید تحقیق نباشد شاید تحقیق باشد مسلماً تحقیق است

۳- استادی دوره کارشناسی ارشد را می گذرانند. او کتاب‌ها و مقالات زیادی را در مورد تدریس دستور زبان مطالعه کرد و سپس مقاله‌ای ۶۰۰۰ کلمه‌ای نوشت که در آن موارد اصلی حاصل از مطالعاتش را مطرح کرد.

اصلاً تحقیق نیست شاید تحقیق نباشد شاید تحقیق باشد مسلماً تحقیق است

۴- یک سخنران از دانشگاه پرسشنامه‌ای را درباره به کار گرفتن رایانه در تدریس زبان به ۵۰۰ استاد ارائه کرد. به کمک آمار، پرسشنامه‌ها تجزیه و تحلیل شدند و پس از آن او مقاله‌ای را در مورد فعالیتش در مجله‌ای دانشگاهی به چاپ رساند.

اصلاً تحقیق نیست شاید تحقیق نباشد شاید تحقیق باشد مسلماً تحقیق است

۵- دو استاد هر دو به نظم و انضباط علاقه داشتند. به مدت سه ماه هر یک از آنها هفته‌ای یک بار بر سر کلاس دیگری حاضر می‌شد و مشاهدات خود را مبنی بر چگونگی کنترل کلاس یادداشت می‌کرد. آنها یادداشت‌های خود را ارائه کردند و مقاله‌ای کوتاه در خبرنامه انجمن ملی اساتید زبان در مورد یافته‌های خود منتشر کردند.

اصلاً تحقیق نیست شاید تحقیق نباشد شاید تحقیق باشد مسلماً تحقیق است

۶- استادی برای پی بردن به اینکه کدام یک از دو روش تدریس تحت موثرتر است، دو کلاس را مورد آزمایش قرار داد؛ پس به مدت چهار هفته لغات را با روشی متفاوت به هر یک از کلاس‌ها تدریس کرد و بعد از آن او هر دو گروه را دوباره مورد آزمایش قرار داد و نتایج اولین امتحان آنها را با هم مقایسه کرد. در آخر تصمیم گرفت تا روشی را که نتیجه بهتری داشت در تدریس خود به کار گیرد.

اصلاً تحقیق نیست شاید تحقیق نباشد شاید تحقیق باشد مسلماً تحقیق است

۷- استاد مافوقی هر یک از اساتید را شخصاً ملاقات کرد و از آنها در مورد شرایط کاریشان سؤال کرد و پاسخ آنها را یادداشت نمود. او این یادداشت‌ها را برای نوشتن گزارشی بکار گرفت و آن گزارش را به وزارت آموزش و پرورش ارائه داد.

اصلاً تحقیق نیست شاید تحقیق نباشد شاید تحقیق باشد مسلماً تحقیق است

۲- به نظر شما اگر یک تحقیق خوب ویژگی های دیگری داشته باشد آنها را در کادر ذیل ذکر کنید.

--

بخش ۳: انجام تحقیق

۱- هر چند وقت یک بار خودتان دست به انجام تحقیق می زنید.
 هرگز بندرت گاهی اوقات اغلب اوقات
 در صورتی که گزینه "هرگز" یا "به ندرت" را انتخاب کردید مستقیماً به سؤال ۳ در این بخش مراجعه کنید.

۲- شما قبلاً ذکر کردید که گاهی اوقات یا اغلب اوقات دست به انجام تحقیق می زنید. در پایین تعدادی از علت های احتمالی برای انجام تحقیق به چشم می خورد. گزینه ای را که در مورد شما صدق می کنند انتخاب کنید.
 تحقیق انجام می دهم.....

- ۱- به واسطه بخشی از دوره ای که پشت سر می گذارم
- ۲- زیرا از انجام آن لذت می برم
- ۳- زیرا برای پیشرفت حرفه ای خودم به کار می آید
- ۴- چرا که مرا در ترفیع شغلی ام یاری می کند
- ۵- زیرا کارفرمایم از من می خواهد که این کار را انجام دهم
- ۶- چرا که دیگر اساتید می توانند یافته های مرا فرا گیرند
- ۷- زیرا به بهبود کلی مدرسه کمک می کند
- ۸- تا راه های بهتر تدریس را بیابم
- ۹- تا مشکلات تدریس را برطرف کنم
- ۱۰- علل دیگر (آنها را در کادر ذیل ذکر کنید)

--

حالا به بخش ۴ مراجعه کنید.

۳- شما قبلاً ذکر کردید که "هرگز" تحقیق نمی‌کنید یا "به ندرت" دست به انجام تحقیق می‌زنید. در پایین، تعدادی از علت‌های احتمالی برای انجام ندادن تحقیق به چشم می‌خورد. گزینه‌هایی را که در مورد شما صدق می‌کند انتخاب کنید.

تحقیق انجام نمی‌دهم زیرا.....

- ۱- اطلاعات کافی در مورد روش‌های تحقیق ندارم
- ۲- شغل من تدریس کردن است نه تحقیق انجام دادن
- ۳- وقت برای انجام تحقیق ندارم
- ۴- کارفرمایم ما را از این کار دلسرد می‌کند
- ۵- علاقه‌ای به انجام تحقیق ندارم
- ۶- کسی به من راه را نشان نمی‌دهد
- ۷- اکثر همکارانم تحقیق انجام نمی‌دهند
- ۸- به کتاب‌ها و مجلات مورد نیازم دسترسی ندارم
- ۹- در صورتی که در کلاس تحقیق انجام دهیم دانشجویان با من همکاری نمی‌کنند
- ۱۰- اگر از دیگر اساتید درخواست همکاری کنم آنها نیز همکاری نمی‌کنند
- ۱۱- علل دیگر (آن را در کادر ذیل ذکر کنید)

--

بخش ۴: در مورد خودتان

- ۱- کشوری که در آن مشغول به کار هستید:.....
- ۲- به عنوان استاد زبان انگلیسی چند سال سابقه دارید؟ (یک گزینه را انتخاب کنید)

۰-۴ ۵-۹ ۱۰-۱۴ ۱۵-۱۹ ۲۰-۲۴ ۲۵+

- ۳- بالاترین مدرک مربوط در آموزش زبان انگلیسی (یک گزینه را انتخاب کنید)
گواهی نامه رسمی دیپلم لیسانس فوق لیسانس دکتری سایر
- ۴- نوع مؤسسه‌ای که در آن اغلب اوقات زبان انگلیسی تدریس می‌کنید (یک گزینه را انتخاب کنید)
خصوصی دولتی سایر

۵- آیا موسسه زبان شما جزوی از دانشگاه به حساب می آید؟ (یک گزینه را انتخاب کنید)

بلی خیر

۶- سن فراگیرانی که شما اغلب اوقات به آنها زبان انگلیسی تدریس می کنید (یک گزینه را انتخاب کنید)

جوان تر-۱۲ ۱۳-۱۹ ۲۰-۲۵ +۲۶

۷- کار خود را به عنوان یک استاد زبان انگلیسی چگونه توصیف می کنید؟ (یک گزینه را انتخاب کنید)

زبان انگلیسی را به صورت تمام وقت تدریس می کنم

زبان انگلیسی را به صورت پاره وقت تدریس می کنم

پرسشنامه در اینجا به پایان می رسد. از وقتی که در اختیار ما گذاشتید متشکریم.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی